

Consideracions de la Facultat d'Educació de la Universitat de les Illes Balears pel que fa a les propostes lingüístiques educatives incloses a l'acord entre el Grup Parlamentari VOX i el Grup Parlamentari Popular del 30 de maig de 2025.¹

Palma, Alaïor i Eivissa, 13 de juny de 2025

La Facultat d'Educació de la Universitat de les Illes Balears vol expressar la seva posició respecte de les mesures educatives en matèria lingüística recollides a l'apartat «Bilingüismo en la Educación» de l'acord signat pels grups parlamentaris de VOX i del Partit Popular al Parlament de les Illes Balears el 30 de maig de 2025. Com a centre universitari amb responsabilitat formativa i pedagògica en l'àmbit de la formació docent, i compromès amb la millora del sistema educatiu, considera necessari pronunciar-se davant d'unes propostes que afecten de manera directa fonaments pedagògics, normatius i organitzatius del sistema educatiu balear.

La finalitat d'aquest document és fer una anàlisi fonamentada pedagògicament i jurídica, a partir del marc normatiu vigent a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

1. Fonaments normatius i pedagògics del model lingüístic vigent

L'anàlisi de les mesures proposades en l'acord PP-VOX s'ha de contextualitzar dins el marc legal i pedagògic vigent que regula el sistema educatiu de les Illes Balears. Aquest marc normatiu estableix de manera clara els principis fonamentals que configuren el model lingüístic propi, fonamentat en la igualtat de drets lingüístics, la cohesió social i l'equitat educativa. Tant la legislació autonòmica com la legislació estatal reconeixen la diversitat lingüística com un valor a protegir i promoure. A continuació, es presenten les disposicions legals principals que donen suport al model de conjunció lingüística o bilingüisme integral de les Illes Balears, que

¹ Document aprovat per la Junta de Facultat de la Facultat d'Educació en la sessió del dia 13 de juny de 2025.

s'emmarquen dins la Constitució espanyola i es desenvolupen pel dret estatutari i educatiu autonòmic.

- **Constitució espanyola:** reconeix la pluralitat lingüística com a patrimoni cultural que ha de ser objecte d'especial respecte i protecció (art. 3.3). Estableix la cooficialitat de les llengües pròpies de les comunitats autònomes i garanteix el dret i el deure de conèixer el castellà (art. 3.1). A més, consagra els principis d'igualtat, mèrit i capacitat en l'accés a la funció pública (art. 103.3).
- **Estatut d'autonomia de les Illes Balears (Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'autonomia):** reconeix el català com a llengua pròpia i cooficial de les Illes Balears (art. 4.1) i obliga a crear les condicions per a l'assoliment de la igualtat plena entre les dues llengües (art. 4.3). Atribueix a la Comunitat Autònoma competència exclusiva en matèria d'ensenyament (art. 35).
- **Llei de normalització lingüística de les Illes Balears (Llei 3/1986, de 29 d'abril):** declara com a objectiu garantir l'ús normal i progressiu de la llengua catalana en tots els àmbits, especialment en l'ensenyament (art. 1.2.b i art. 22.1). Prohibeix expressament la separació d'alumnes per raó de llengua (art. 22.3) i estableix que tot l'alumnat ha de dominar el català i el castellà al final de l'escolarització obligatòria (art. 20.1). També determina que el professorat ha de tenir la capacitat lingüística suficient per fer efectiu l'ensenyament en català (art. 23.2 i 23.4).
- **Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears:** estableix el català com a eix vertebrador del sistema educatiu (art. 3.1.w), fixa l'obligació de garantir el domini equivalent de les dues llengües oficials (art. 3.1.j) i disposa que el català ha d'utilitzar-se com a mínim en el 50% de l'horari lectiu (art. 135.3).
- **Decret 92/1997, de 4 de juliol, que regula l'ús i l'ensenyament de i en llengua catalana, pròpia de les illes Balears, en els centres docents no universitaris de les illes Balears:** estableix que els alumnes no siguin separats en centres diferents per raó de llengua (preàmbul), determina que tots els centres han de tenir un projecte lingüístic de centre (PLC) (art. 10), estableix que el nombre d'hores d'ensenyament de les assignatures de llengua i literatura catalanes, pròpies de les illes Balears, serà com a mínim igual al que es destina a l'ensenyament de la llengua i la literatura castellanès, d'acord amb l'article 19.2 de la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística a les illes Balears (art. 2), i requereix una titulació

lingüística en català per al professorat dels centres públics i concertats (art. 14).

- **Decret 4/2023 (ROC):** estableix que els centres docents públics disposen d'autonomia per definir el seu model de gestió pedagògica, incloent-hi el projecte lingüístic, la concreció curricular i l'organització de l'ensenyament (art. 9). També els reconeix la capacitat per configurar la seva estructura i funcionament a través de l'autonomia organitzativa (art. 15) i de gestió (art. 18). A més, determina que el projecte educatiu de centre ha de respectar el marc normatiu vigent en matèria lingüística i garantir la cohesió social, l'equitat i l'ús educatiu de la llengua catalana, en coherència amb la Llei 1/2022 i el Decret 92/1997 (art. 10.3).

Finalment, cal recordar que el marc normatiu estatal, i en particular la **Llei orgànica 3/2020 (LOMLOE)**, estableix principis fonamentals de compliment obligat per a totes les administracions educatives. Entre aquests, destaquen l'autonomia pedagògica i organitzativa dels centres (arts. 120 i 121), la igualtat, l'equitat i la no discriminació (art. 1), i el dret a una avaluació rigorosa i objectiva orientada a la millora de la qualitat i la inclusió educativa (art. 144). Aquest conjunt de garanties juridicoeducatives proporciona un fonament sòlid per qüestionar qualsevol mesura que promogui la segregació lingüística, limiti l'autonomia dels centres o introdueixi interferències ideològiques en els processos pedagògics.

2. Anàlisi de les mesures educatives de l'acord

Apartat A

L'acord proposa de modificar la Llei 1/2022, d'educació, per introduir, entre els seus principis rectors, la consideració de la llengua castellana com a llengua vehicular de l'ensenyament. Aquesta modificació implicaria un desplaçament del model actual de conjunció lingüística i una alteració del paper vertebrador que la legislació balear atorga al català com a llengua pròpia del sistema educatiu.

Aquesta proposta de modificació com a principi rector del model lingüístic no té fonament legal ni necessitat real. La llei ja estableix que ambdues llengües oficials han de ser apreses amb competència equivalent per part de l'alumnat (art. 3.1.j), i que el català ha de tenir un paper central com a llengua de cohesió i vertebració del sistema (art. 3.1.w i art. 135.3).

Afegir de manera redundant la vehicularitat del castellà pot suposar una alteració del model de conjunció lingüística que està consolidat normativament. Aquesta proposta oblida que la condició de llengua vehicular del català respon a la seva condició de llengua pròpia i històricament minoritzada, i que el model actual no exclou l'ús del castellà com a llengua d'ensenyament. A més, el català és l'única llengua oficial que necessita polítiques compensatòries per garantir la seva presència efectiva.

Cal remarcar que, en cap cas, la Llei 1/2022 no exclou el castellà com a llengua vehicular. La norma es limita a establir que la llengua catalana ha de ser reconeguda com a llengua vehicular del sistema educatiu, en coherència amb la seva condició de llengua pròpia de les Illes Balears. Així ho explicita l'exposició de motius, que al·ludeix, literalment, al «reconeixement de la llengua catalana com a llengua vehicular del sistema educatiu», sense introduir cap exclusió ni restricció respecte a l'estatus del castellà dins l'àmbit educatiu.

Aquesta proposta també contradiu el mandat de la Llei de normalització lingüística (LNL), que en l'article 22.1 estableix que el català ha de ser «la llengua vehicular en l'ensenyament», i que aquesta vehicularitat s'ha de promoure de manera progressiva com a part del procés de normalització lingüística (art. 1.2b i art. 33).

Apartat B

L'impuls del pla pilot de lliure elecció de llengua, a banda de no tenir suport en cap diagnòstic pedagògic, suposa una vulneració dels principis d'equitat i cohesió social. El Decret 92/1997 (art. 9) indica que, si els pares o tutors sol liciten que els seus fills no facin un aprenentatge compartit en llengua catalana i en llengua castellana, és el centre qui haurà de dur a terme les adaptacions necessàries per satisfer aquest dret. A més, la Llei 1/2022 (art. 135.1.d) estableix explícitament que el model lingüístic ha de servir a la cohesió de l'alumnat i no a la seva divisió.

Igualment, la LNL (art. 22.3) estableix que no es poden separar els alumnes en centres o línies diferents per raó de llengua. Qualsevol pla que impliqui grups segregats per idioma suposa una vulneració d'aquest principi i trenca amb la funció cohesionadora del sistema educatiu.

Estendre el pla pilot a l'educació secundària, tal com preveu l'acord, amplifica els riscos de segregació lingüística i introdueix una lògica de fragmentació del sistema educatiu que pot tenir efectes adversos sobre la

convivència i l'equitat educativa. Aquesta mesura suposa també una invasió de les competències organitzatives dels centres i una reducció de l'autonomia pedagògica garantida per l'article 136.1 de la Llei 1/2022 i pels articles 120 i 121 de la LOMLOE.

Apartat C

La reiteració en la necessitat de garantir recursos per al pla pilot de lliure elecció de llengua suposa un desequilibri greu en la planificació educativa. Assignar fons addicionals a un model no generalitzat i d'eficàcia dubtosa, mentre el sistema pateix mancances estructurals (infraestructures deficientes, manca de suport per a la inclusió, dèficit de recursos per a l'educació emocional, ràtios elevades, etc.), és contrari al principi d'equitat educativa que estableix l'article 1 de la Llei 1/2022.

A més, la dotació de recursos de manera preferent a una línia educativa voluntària i segregadora contradiu l'article 3.1.l de la mateixa llei, que estableix com a principi la distribució equitativa de recursos per garantir la igualtat d'oportunitats. Aquest desequilibri genera també una distorsió entre centres i territoris i pot agreujar desigualtats ja existents.

Apartat D

La pretensió d'estendre el pla pilot per garantir que «tots els pares puguin triar la llengua d'ensenyament sense treure els seus fills del seu entorn» és, en aparença, una mostra de respecte per la diversitat. Tanmateix, des d'una perspectiva pedagògica i d'organització escolar, representa una alteració estructural adoptada sense diagnosi territorial, demogràfica ni educativa adequada.

La Llei 1/2022 (art. 135.1.e) prohibeix la separació d'alumnes en grups diferents per raons de llengua, i el Decret 92/1997 (art. 9) ho reafirma. El plantejament d'estendre l'oferta a tots els territoris de les Illes parteix d'una lògica de clientelisme educatiu incompatible amb la missió de l'educació pública, i trenca amb el principi de planificació basada en l'interès general. A més, soscava l'autonomia dels centres (Llei 1/2022, art. 136.1), que són els responsables de definir els seus projectes lingüístics.

Apartat E

La proposta de garantir el dret dels pares a triar la «primera llengua d'ensenyament» en el formulari de matriculació introdueix una confusió terminològica i legal. La normativa vigent (Llei 1/2022, art. 135.1.c) reconeix el dret que l'alumnat pugui iniciar l'escolarització en una de les dues llengües oficials, però aquest dret no s'estén a la selecció de la llengua vehicular del conjunt de l'etapa, que és una competència dels centres docents (art. 136.3).

Ambdós aspectes figuren a la legislació vigent: d'una banda, l'elecció de la llengua del primer ensenyament, recollida explícitament a l'article 135.1.c de la Llei 1/2022 i a l'article 20.3 de la Llei de normalització lingüística; de l'altra, la «primera lengua de la enseñanza», expressió present en sentències tant del Tribunal Superior de Justícia com del Tribunal Constitucional, on es determina de manera reiterada que la decisió sobre la llengua vehicular no és competència de les famílies, sinó dels centres educatius i, en darrera instància, de l'Administració educativa.

El model lingüístic del sistema educatiu balear, conegut com a bilingüisme integral o model de conjunció lingüística, disposa d'empara legal i jurisprudencial. Introduir de manera sistemàtica afirmacions confuses o terminologia imprecisa només genera incertesa i inestabilitat dins la comunitat educativa, i perjudica greument l'harmonia i la coherència que requereix una educació de qualitat.

Per altra banda, aquesta mesura trenca amb la lògica del projecte lingüístic de centre com a eina de planificació col·lectiva i d'adequació educativa al context sociolingüístic. Promoure l'elecció individual a costa del projecte col·lectiu afavoreix l'externalització de la responsabilitat educativa i converteix el dret a l'educació en un servei a la carta, un fet que és contrari als principis de responsabilitat pública i cohesió educativa.

Apartat F

La proposta de dur a terme una campanya institucional per informar de la «lliure elecció de llengua de primera ensenyança» forma part d'una estratègia comunicativa que pot generar confusió i desconcert en la comunitat educativa. Com ja s'ha indicat, la normativa reconeix la possibilitat que l'alumnat iniciï l'escolarització en una de les dues llengües (Llei 1/2022, art. 135.1.c), però no estableix un dret a triar la llengua vehicular per a tota l'etapa educativa.

Fer una campanya institucional sobre un dret que no existeix en aquests termes es pot interpretar com una forma de pressió cap als equips directius i els claustres, i pot alterar la presa de decisions col·lectives. Això vulneraria l'autonomia pedagògica dels centres (art. 136.1), posaria en risc l'estabilitat del model de centre i contribuiria a la polarització ideològica al voltant d'un tema que hauria d'abordar-se amb criteris tècnics i pedagògics.

Apartat G

La proposta de rebaixar la nota mínima per obtenir els títols oficials de català (nivells B2 i C1) al final de l'ESO i del batxillerat representa una ingerència en el sistema d'avaluació i en l'autonomia acadèmica. L'article 135.2 de la Llei 1/2022 assigna al Govern, en el marc de les seves competències, la definició del currículum, inclosos els criteris d'avaluació, però sempre dins els marcs pedagògics i tècnics establerts.

El nivell d'assoliment de les competències lingüístiques al final d'una etapa educativa i l'equivalència amb els nivells estandarditzats de coneixement de llengua que marquen les diferents autoritats acadèmiques responsables (centres, instituts d'avaluació, universitats) no són de cap manera atribucions del poder polític (siguin partits o Govern). L'autoatribució de la capacitat de determinar la titulació de llengua catalana al final d'una etapa educativa no és jurídicament acceptable. Pot ser que els dictàmens de les autoritats acadèmiques universitàries o d'altres de caràcter tècnic no siguin del gust dels responsables polítics, però això de cap manera pot ser determinant en un estat democràtic.

Aquesta mena de mesures, si s'aproven sense informes pedagògics i criteris objectius, poden comprometre seriosament la qualitat, el rigor i el reconeixement dels certificats expedits. A més, deslegitimen l'esforç de l'alumnat i del professorat, i suposen una desvaloració institucional del coneixement de la llengua catalana. Aquesta actuació vulneraria l'esperit de l'article 135.1.a de la mateixa Llei 1/2022, que assenyala com a objectiu garantir la competència fluida i plena de l'alumnat en ambdues llengües oficials.

Apartat H

La proposta de garantir l'obtenció automàtica del certificat de català a l'alumnat que cursi un any escolar fora d'Espanya és contrària als principis de mèrit i capacitat (art. 103.3 de la Constitució espanyola), i representa un greuge comparatiu greu envers la resta d'estudiants.

El coneixement de la llengua catalana, en tant que és llengua pròpia i cooficial, és un dret i un deure establert tant a l'Estatut d'autonomia (art. 4.3) com a la Llei 1/2022 (art. 3.1.j). Eximir determinats alumnes del procés ordinari d'avaluació suposa un tracte desigual i una vulneració de l'equitat educativa. Així mateix, es desconsidera la funció pedagògica de l'avaluació com a part del procés d'ensenyament i aprenentatge.

Apartat I

L'ampliació de les exempcions d'avaluació de la llengua catalana per a l'alumnat de famílies desplaçades temporalment pot tenir conseqüències negatives tant en l'àmbit jurídic com pedagògic. El Decret 92/1997 (art. 9) ja preveu situacions específiques i justificades per a l'adaptació temporal del procés educatiu, però sempre en el marc d'una estratègia d'acolliment lingüístic i d'integració progressiva.

Fer d'aquesta excepció una pràctica generalitzada pot conduir a abusos, a un ús instrumental i arbitrari de la normativa, i a una ruptura del principi d'inclusió i d'igualtat de drets i deures. La Llei 1/2022 (art. 135.1.f) defensa explícitament l'acollida lingüística per als alumnes d'incorporació tardana, amb especial atenció a la llengua catalana, com a eina d'inclusió i cohesió social.

Apartat J

Permetre l'accés a places docents en propietat sense acreditar el nivell de llengua catalana exigida, amb el compromís d'assolir-lo posteriorment, constitueix una vulneració greu del Decret 92/1997 (art. 14), que estableix l'obligatorietat de la capacitació lingüística per exercir la docència.

Aquesta proposta implica un doble risc: per una banda, s'infringeix el principi de mèrit i capacitat establert a l'article 103.3 de la Constitució; per l'altra, es compromet el desenvolupament del projecte lingüístic de centre (Llei 1/2022, art. 136.1 i 136.4), que exigeix coherència en la competència del professorat. Assignar places de manera definitiva a persones que no poden complir les funcions lingüístiques requerides vulnera la igualtat de condicions i el dret dels alumnes a rebre l'ensenyament en la llengua pròpia de les Illes Balears.

Apartat K

La previsió d'obrir la porta a nous canvis legislatius en matèria lingüística, amb l'objectiu declarat de garantir els «drets lingüístics de tots els ciutadans» amaga una ambigüitat preocupant. L'Estatut d'autonomia (art. 4.3) i la Llei 1/2022 (art. 3.1.w i art. 1.3) ja estableixen amb claredat que els poders públics han de promoure la igualtat efectiva entre les dues llengües oficials, i que el català ha de tenir un paper vertebrador com a llengua pròpia.

Aquest marc legal ja garanteix els drets lingüístics de tota la ciutadania. Insinuar la necessitat de modificar-lo pot suposar una involució en el reconeixement dels drets històrics de la llengua catalana i una erosió del model educatiu propi. A més, es corre el risc de fomentar una percepció d'inseguretat jurídica que pot perjudicar la comunitat educativa i la cohesió social.

5. Valoració final i recomanacions

Consideració sobre l'autonomia dels centres

En conjunt, les mesures de l'acord afecten greument el principi de descentralització i responsabilitat col·lectiva que articula l'autonomia de centre. No només envaeixen competències pedagògiques i organitzatives, sinó que alteren l'equilibri de participació entre docents, famílies i direccions en la configuració dels projectes educatius. Això vulnera també l'article 136.1 de la Llei 1/2022 i els articles 120 i 121 de la LOMLOE, que reconeixen explícitament l'autonomia pedagògica i organitzativa dels centres.

Consideració sobre el model de conjunció lingüística

El conjunt de mesures recollides a l'apartat «Bilingüisme en la Educació» de l'acord signat entre els grups parlamentaris de VOX i del Partit Popular constitueix un intent de desmantellar, de manera progressiva però sostinguda, el model de conjunció lingüística vigent a les Illes Balears. Aquest model, definit normativament per la Llei 1/2022 (art. 135), el Decret 92/1997 i sostingut per l'Estatut d'autonomia (art. 4), es fonamenta en un principi d'equilibri: garantir el domini equivalent de les dues llengües oficials, tot atorgant al català, com a llengua pròpia i històricament minoritzada, el paper vertebrador del sistema educatiu.

Aquest enfocament ha estat consolidat legalment, validat pedagògicament i assumit àmpliament per la comunitat educativa. S'ha demostrat eficaç per promoure la cohesió social, l'equitat educativa i la inclusió de l'alumnat d'orígens diversos, especialment en un territori amb mobilitat demogràfica elevada com és el cas de les Illes Balears. L'existència d'un sistema educatiu comú per a tota la població constitueix un pilar fonamental per garantir la convivència i la igualtat d'oportunitats.

Qualsevol alteració d'aquest model que impliqui la segregació de l'alumnat per raó de llengua, la desfiguració del paper estructural del català o la politització del projecte lingüístic dels centres suposa un risc evident per a la qualitat, l'equitat i la funció social de l'educació pública.

L'objectiu declarat de «garantir el coneixement del castellà» parteix d'una premissa descontextualitzada. El castellà, amb una presència social clarament dominant a les Illes Balears, és àmpliament conegut i emprat per l'alumnat. En canvi, les dades recents de l'IAQSE i altres informes sobre usos lingüístics (Govern de les Illes Balears, 2023, Melià i Vanrell, 2017 i Bassa, 2013, entre d'altres) mostren que la competència en llengua catalana és inferior i que el seu ús social es troba en retrocés. En aquest context, la prioritat de les polítiques públiques hauria de ser el reforç de la competència en català, com a condició per garantir l'equitat educativa i el compliment del marc legal vigent.

Així doncs, les mesures proposades posen en perill l'estabilitat i l'equilibri del model de conjunció lingüística, propi del sistema educatiu de les Illes Balears, que té com a finalitat garantir que tot l'alumnat assoleixi un domini equivalent de les dues llengües oficials en finalitzar l'escolarització obligatòria (Llei 1/2022, art. 1.3 i art. 135.1.a).

Crida a preservar l'equitat, la cohesió i el consens institucional

A la Facultat d'Educació volem fer una crida a preservar el consens institucional que durant dècades ha fet possible un model educatiu estable, respectuós amb la diversitat i compromès amb la igualtat de drets. Consideram imprescindible que qualsevol canvi normatiu o organitzatiu en matèria lingüística es basi en estudis rigorosos, en criteris pedagògics avalats per la comunitat acadèmica i en processos de participació democràtica de la comunitat educativa.

Instam el Govern de les Illes Balears a mantenir i reforçar el model de conjunció lingüística, a respectar l'autonomia pedagògica dels centres (Llei

1/2022, art. 136.1 i articles 120 i 121 de la LOMLOE) i a garantir que la llengua catalana continuï exercint el seu paper com a eina de cohesió, d'igualtat i de promoció de la diversitat cultural.

Finalment, alertam del perill que suposa utilitzar la política lingüística com a instrument de confrontació i demanem responsabilitat institucional per protegir el sistema educatiu balear com a espai de construcció democràtica, equitat i convivència.

Referències

Bassa, R. (Coord.). (2013). *Sobre el model lingüístic escolar de les Illes Balears*. Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació. Universitat de les Illes Balears.
<https://diari.uib.cat/Institucional/Govern/Arxiu/Dossier-dactualitat-sobre-el-model-linguistic.cid289389>

Govern de les Illes Balears. (2023). *Les dades preliminars de les proves IAQSE confirmen la davallada en competència lingüística i matemàtica*. Conselleria d'Educació i Universitats.
<https://www.caib.es/pidip2front/jsp/ca/fitxa-convocatoria/les-dades-preliminars-de-les-proves-iaqse-confirmen-la-davallada-en-competencia-linguistica-i-matematica>

Melià, J. i Vanrell, M. M. (2017). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears-2014 (EULIB)*. Departament de Cultura.
https://llengua.gencat.cat/web/.content/temes/dades_estudis/base-de-dades/documents/EULIB2014-informe.pdf